لَقَدْ أَرْسَلْنا رُسُلَنا بِالْبَيِّناتِ وَ أَنْزَلْنا مَعَهُمُ الْكِتابَ وَ الْميزانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

«سوره حدید، آیه ۲۵»

دور زدن قوانین بانکی ممنوع

The Banking Regulations Should Not Be Bypassed

مؤلفین

یاسر عرب نژاد / علیرضا فخری‌زاده کرمانی

بنیاد حقوقی میزان

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

سرشناسه :عرب‌نژاد، یاسر، ۱۳۵۷.
عنوان قراردادی :ایران. قوانین و احکام .IRAN. LAWS, ETC
عنوان و نام پدیدآور :دور زدن قوانین بانکی ممنوع= THE BANKING REGULATIONS SHOULD NOT BE BYPASSED/
یاسر عرب‌نژاد، [عکسها] علیرضا فخری‌زاده‌کرمانی.
مشخصات نشر:تهران :نشر میزان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری :۷۳ ص. : مصور(رنگی).
فروست :علوم اجتماعی؛ ۱۳۳۳.
شابک :۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲۱-۴۱-۹
وضعیت فهرست نویسی :فیپا
یادداشت :کتاب حاضر با حمایت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان منتشر شده است.
موضوع :تخلفات بانکی -- ایران
موضوع :- IRAN BANK VIOLATIONS
موضوع :بانک و بانکداری -- قوانین و مقررات - ایران - BANKING LAW -- IRAN
موضوع :بانک و بانکداری - ایران - BANKS AND BANKING -- IRAN
موضوع :عقود و ایقاعات (فقه) - ایران - CONTRACTS (ISLAMIC LAW) -- IRAN
شناسه افزوده :فخری‌زاده کرمانی، علیرضا، ۱۳۵۴- عکاس
شناسه افزوده :اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان
رده بندی کنگره :KMH۸۱۳/۵
رده بندی دیویی :۵۵/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی :۶۲۱۴۷۵۴

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ،کپی، فایل الکترونیکی و ...) از این اثر بدون اخذ مجوز از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفا در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

نشر میزان
(با حمایت) اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان
دور زدن قوانین بانکی ممنوع
یاسر عرب نژاد
ویراستار: فرزانه زاهدی
صفحه آرا: مریم جمعه فرسنگی
چاپ اول: تابستان ۱۳۹۹
قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۱۱۴-۳

دفتر مرکزی: خیابان سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲
تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱ - ۸۸۵۴۴۱۲۴ - ۸۸۳۴۹۵۲۹ - ۸۸۳۴۹۵۳۰
فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وبسایت: www.mizan-law.ir
اینستاگرام: nashremizan کانال تلگرام: t.me/nashremizan
پست الکترونیکی مؤلفین: yaser.arabnezhad@gmail.com - af.rahad@gmail.com

مشارکت مدنی بانک
جهت تسویه تسهیلات سابق
امیر عباس ابراهیمی
یاسر عرب نژاد

قوانین و مقررات عقود بانکی
یاسر عرب نژاد | امیر عباس ابراهیمی

عقود بانکی با ماهیت تاجیل
گردآورندگان:
یاسر عرب نژاد، محبوبه میرابیلی، منصور سالاری، علی نیموری آسیابچی

کارشناسی در دعاوی
متنی بر قرارداد مشارکت مدنی بانکی
امیر عباس ابراهیمی | یاسر عرب نژاد

فهرست

شماره صفحه

سخن نخست ۱
پیشگفتار ۲
یادداشت ۳
تصفیه قرارداد مشارکت مدنی قبل از زمان مقرر ۴
عدم درآمیختن سهم‌الشرکه ۵
فروش حصه بانک در قرارداد مشارکت مدنی قبل از زمان مقرر ۷
عدم نظارت بانک ۹
عدم قبول هزینه های قانونی در قرارداد مضاربه ۱۱
عدم توجه به فلسفه معامله سلف ۱۳
عدم توجه به فلسفه قرارداد فروش اقساطی مواد اولیه، لوازم یدکی و ۱۵
نادیده انگاشتن قاعده لزوم عادلانه بودن قراردادهای بانکی ۱۷
عدم توجه به فلسفه قرارداد فروش اقساطی وسائل تولید، ماشین آلات و... ..... ۱۹
تعیین مبلغ قرارداد فروش اقساطی وسائل تولید، ماشین آلات و... مازاد بر مقررات ۲۱
اعمال نرخ سود قطعی از زمان شروع قراردادهای مشارکتی ۲۳
عدم رعایت مقررات راجع به جلوگیری از افزایش بدهی ۲۵
دریافت وثیقه خارج از طرح ۲۷
انعقاد قرارداد جهت تسویه بدهی سابق ۲۹
تعیین سود قطعی و تسویه حساب براساس سود قطعی از پیش تعیین شده ۳۱
عدم محاسبه سود واقعی در عقود مشارکتی ۳۳
تعیین نرخ سود قطعی در عقود مشارکتی ۳۵

فهرست

شماره صفحه

کاهش تدریجی سهم‌الشرکه در عقود مشارکتی ۳۷
عدم استفاده از فرم‌های یکنواخت ۳۹
تعیین سود قطعی مشارکت قبل از زمان مقرر ۴۱
کاهش تدریجی سهم‌الشرکه ۴۳
اخذ وکالت نامه بلاعزل ۴۵
دریافت سود مازاد ۴۷
بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات ۴۹
دریافت سود و کارمزد مازاد ۵۱
عدم استمهال علیرغم قصور بانک ۵۳
عدم پرداخت هزینه تحمیلی علیرغم قصور بانک ۵۵
عدم تقسیم سود به نسبت مقرر در قرارداد مشارکت مدنی ۵۷
عدم استرداد وجوه مازاد ۵۹
تملک وثایق، بدون صدور اجرائیه و رعایت تشریفات قانونی ۶۱
دریافت سود در دوران تعلیق تسهیلات ۶۳
عدم تقسیم سود به نسبت مقرر در قرارداد مضاربه ۶۵
بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات به عنوان وثیقه ۶۷
عدم اجرای قوانین حمایتی ۶۹
نتیجه‌گیری و پیشنهاد ۷۰
فهرست منابع ۷۱

سخن نخست

از اهداف اصلی قرارداد الحاقی و فرم های یکنواخت در نظام‌های حقوقی، تأمین نظم در روابط اجتماعی و اقتصادی اشخاص است. به موجب تبصره ماده ۲۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰، بانک مرکزی مکلف گردیده به منظور ایجاد تراضی و عادلانه نمودن قراردادها، فرم های یکنواختی برای هر یک از عقود اسلامی که منجر به اعطاء تسهیلات می شود را تهیه نماید و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند. هرچند مصادیق عادلانه بودن قراردادها و ضمانت اجرائی تخلف از آن در ماده موصوف، بیان نشده است، اما اجرای صحیح مفاد قراردادهای مزبور و نیز رعایت قوانین و مقررات پولی و بانکی کشور در طول عمر بنگاه اقتصادی بسیار موثر است. به دیگر سخن آنچه مجموعه اقتصادی را از مرز ورشکستگی دور می نماید اجرای دقیق قوانین و مقررات نظام بانکی است و تحت هیچ عنوان نباید اجازه داد قوانین و مقررات حاکم بر قراردادهای تسهیلاتی، دور زده شوند چراکه استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل (با ضوابط اسلامی) به منظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصاد کشور، از اهداف اصلی نظام بانکی است.

سید مهدی طبیب زاده
رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

پیشگفتار

از جمله اشکالات نظام بانکی که اکنون دامن‌گیر این نظام شده، این است که به بنا بر عقیده اکثر قریب به اتفاق اساتید پول و بانک کشور، گرچه فعالیت های بانک‌ها در مقام قانون، کم اشکال است؛ اما در مقام اجرا و عمل، قانون دور زده می‌شود. این ایراد از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی بیان شده است. ایشان در چهارم اسفندماه سال ۱۳۷۷ خاطرنشان کردند: «... به من گفته شد، سعی بر این است که نظام بانکی را صد درصد اسلامی کنند ـــ البته قانون اسلامی است، منتها روش هایی در اجرا وجود دارد که متأسفانه از آن حالت اسلامی بودن، خارجش می‌کند ...». معظم‌له در اول فروردین ماه سال ۱۳۹۴ نیز مجدداً با انتقاد از عملکرد برخی از بانک‌ها که سبب ورشکستگی واحدهای تولیدی شده اند فرمودند: « ... بعضی از بانک‌ها در سرتاسر کشور با شیوه‌های خاص، برخی از بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسّط را به تعطیلی کشاندند و نابود کردند...». نظر به فرمایشات مقام معظم رهبری و جهت جلوگیری از ورشکستگی بنگاه‌های اقتصادی، از مردان عمل و مجریان، به ویژه قضات، وکلا و کارشناسان رسمی دادگستری انتظار می‌رود به قوانین و مقررات خاص و ناظر بر هریک از عقود معیّن بانکی توجه ویژه داشته باشند تا در مقام اجرا و عمل، مقررات مزبور دور زده نشوند.

مجموعه حاضر با هدف حمایت از بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسّط و تشحیذ و تنویر ذهن مخاطبین محترم نسبت به برخی از مهمترین قواعد ناظر بر عقود بانکی، به تقریر درآمده است؛ قواعدی که از میان صدها مقرره، استخراج شده و عدم اجرای آنان می‌تواند موجبات ورشکستگی و نابودی سایر واحدهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی را فراهم آورد.

یاسر عرب نژاد

••• یادداشت •••

عکاسی هنر شادی جانانه و غم جاودانه است. شادمانی ثبت لحظات ناب و خلق تصاویر درخشان، و غم از دست دادن لحظه‌ها و صحنه‌هایی استثنایی و غیر قابل تکرار. در طول زندگی کاری و حرفه‌ایی‌ام به عنوان عکاس و مستندساز حوزه معماری و عمران، اقبال حضور در فضاها و مکان‌های بسیاری را داشته ام؛ از ساختمان‌هایی با نماها و سازه‌های مدرن و به اصطلاح « امروزی » گرفته، تا بناها و عمارت‌های چند صد ساله و یا محوطه های تاریخی هزاران ساله، که هرکدام به منظوری شکل گرفته بودند تا نیازی را برطرف کنند. گاه خانه‌ای بودند برای اسکان و آرامش و امنیت خانواده، گاه بازار و تیمچه برای داد و ستد، مسجد و کاروانسرا برای عبادت و اقامت، و همین طور ارگ حکومتی خشتی، آسمان خراش‌های شیشه ای، مدرسه، پاساژ، بیمارستان، کارخانه! کارگاه! و ... بسیاری‌شان زنده بودند و زندگی در آن‌ها جاری بود و برخی دیگر نیز در زمان هایی دور جبر روزگار، گذر ایام و یا جور زورمندان، زخم غربت و تنهایی را بر چهره شان نشانده بود؛ من اما مسرور بودم از ثبت آن لحظات و خلق تصاویری ماندگار. و اینبار پیشنهادی از جانب یک دوست مرا با چالشی متفاوت روبرو کرد، اتفاقی که تاکنون تجربه‌اش نکرده بودم. ابتدا باورش کمی دشوار بود. - این همه تعداد؟ - بله حتی خیلی بیشتر - کجا؟ - تقریبا همه شهرستان‌های استان - به چه دلیل؟ - دور زدن قانون پشت نقاب اجرای دقیق قانون!

ماجرا کمی عجیب ولی کاملا واقعی بود. حالا من هستم و مکان هایی متروکه، مرده و یا نیمه جان اما نه تاریخی و چند صدساله بلکه امروزی و چه بسا نوساخته. اینجا جنس سکوتش هم فرق می‌کند، سکوتی که یا صدای دکمه شاتر دوربین عکاسی‌ام آن را می‌شکند یا صدای بغض آلودی که صاحب آن صدا، روزگاری نه چندان دور آرزوی تولید و رونق اقتصادی و کارآفرینی را در سر می‌پروراند. درست مثل صدای همان مرد میانسال با موهایی تقریبا سپید که خانه مسکونی خود و صمیمی‌ترین دوستش را در گرو وامی گذاشته بود تا به قول خودش « هم رزق و روزی حلالی را دست و پا کند و هم طبق وعده‌ای که داده بود دست چندتایی از بچه‌های محله‌شان را بگیرد». و حالا دیگر او و دوستش صاحب خانه هایشان نبودند و من این بار غم جانانه‌ایی داشتم؛ نه برای از دست دادن لحظاتی ناب و استثنایی، بلکه به خاطر ثبت لحظه‌ها و اتفاقاتی که می‌توانست با کمی دقت، درایت و وظیفه شناسی نسبت به قانون، هرگز رخ ندهند. امید که مجموعه عکس حاضر بتواند سهم و نقشی هرچند کوچک در بهبود شرایط موجود داشته باشد.

علیرضا فخری زاده کرمانی